

SERBSKI · CYRKWINSKI · DŽEŇ

Wutrobnje přeprašujemy wšitkich Serbow na

50. serbski ewangelski cyrkwinski džen

22. a 23. junija w cyrkwi swj. Michała w Budyšinje

„Bohu k česći, Serbam k wužitku“

Sobotu, 22. junija

- 14.00 hodž. zahajenje cyrkwinskeho dnja w cyrkwi
- 14.45 hodž. přednoškaj we wosadnej žurli:
„Wuznam serbskich cyrkwinskih dnjow (farar Malink z Budyšina)
„Cyrkwinske dny we wobrazu“ (H. Wirth z Njeswaćidła)

Njedzelu, 23. junija

- 10.00 hodž. swjedženske kemše z Božim wotkazanjom w cyrkwi swj. Michała, předowanje superintendent Albert, liturgija farar Malink, zdobom kemše za dźeći
- 11.30 hodž. postrowy našich hosći
- 12.00 hodž. wobjedowa přestawka na žurli Serbskeho ludoweho ansambla
- 13.00 hodž. zhromadne spěwanje, informacije a bjesada
- 14.30 hodž. hłowna zhromadźizna w cyrkwi,
přednošuja předar Juro Frahnow, J. P. Nagel a druzy.
- 16.00 hodž. koncert z twórbami serbskeho komponista Jana P. Nagela (Złyčin) w cyrkwi swj. Michała
- 17.30 hodž. zakónčenje cyrkwinskeho dnja

Bože słowo za nas

Chwal Knjeza, moja duša, a njezapomń jeho dobrotow

103. psalm

Kak tón tla rěka? Jeho mjeno mam na jazyku, tola njedopominam so na njo. Zabyćiwosć je znamjo našeho časa. Njemóžeš scyła telko wuknyc kaž zabudžeš! Mnozy skorža na swoju zabyćiwosć. A dziwamy so, jelizo wo čłowjekach zańdženych časow slyšimy, što su sej woni wšitko spomjatowali. Dothe basnje, powěsće mózachu po słowje z hłowy. Na druhej strojnje pak je tež derje, zo so něštozkuli zaso zabudže. Hdy by sej čłowjek wšitko spomjatował, na čo je so jónu hněwał, by to zlé bylo. Wobčežnosć žiwjenja by přewulka byla, hdyž njeby so wšelake z pomjatka zhubilo.

Husto pak přewjele zabudžemy. Nic jenož to, štož smy w šuli z prócu nawuknyli. Pisamy nětk „mjez tym“ hromadže abo rozno? A kak wulicimy runicu z dwěmaj njeznatymaj? Jelizo sy to zaso zabył, može to druhy mjerzace być, ale při wšem nic dale tragiske. Na swěće je

hóršeho! Myslu při tym na bibliske hrono ze 103. psalma: „Chwal Knjeza, moja duša, a njezapomń jeho dobrotow.“ Štož je nam Bóh do dobrotow wopokazał, so husto ručičo zabudže hač z hłowy ličić. A to je zlé, haj, možeš samo prajić: strašne za žiwjenje. To je strašne za naše žiwjenje.

Čehodla? Dokelž zabyće wopokazanych dobrotow ke skorženju a k njespokojnosći wjedže. A nchtó njeje hišće twjerdził, zo je žiwjenje ze skorženjom rjane žiwjenje.

Njeje pak dosć přičiny ke skorženju? Zawěrnje. Dospołnje spokojny njeje nchtó. A každy ma z wobčežnosćemi wojować. Ale sprěnja njepomaha žane skorženje. A zdruha je snano každy čłowjek wjace dobrotow nazhonił, kaž je jemu wědomo. My přewjele zabywamy. Wobchowamy přemało w pomjatku. Škoda, přetož dobre dopomnjenki wobohačaja naše žiwjenje. *Düring*

Serbski superintendent na w. G. Wirth 85 lět

Jubilej a róčnicy su kaž mězniki na polu. Wone nas namoťwjeja abo samo zawjazuja, wróco pohladnyć na to, štož je a štož je bylo. Nato wšědne a njewšědne wo sebi a svojich rowjenkach. Tuž sedžu a přemysluju. Spytam sebi do pomjatka zwołać to wosebite na wosobje našeho česceného jubilara. Podobnje kaž před 20 lětami, hdyž woteńdže z Njeswačanskeje wosady na zasluženy farski wuměnk do Budyšina. Nimale tři lětdžesatki bě jej služil jako jeje 25. farar.

Nadběhuje mje prašenje, hač scyła směm so schroblic jako prosty ratar, kotrehož je po 8lětněj ludowej šuli jenož wjesne žiwjenje kublało, pisac wo na wysokich šulach wukubłanym čłowjeku-duchownym, kotremuž bu nimo wosadneho fararja dowěrjene, jako serbski superintendent a redaktor „Pomhaj Bóh“ dobrej lětdžesatkaj nawjedować serbske ewangelske cyrkwinske žiwjenje? Tuž chcu so wobmjezować na někotre srjódki z jeho wosadneho skutkowanja.

Drje lědma što jemu zawidža zamotwite nadawki, hdyž nastupi 1947 zastojnstwo Njeswačanskeho fararja. Cyrkej, faru a šulu bě grawociwa wójna zničila. Pod njesměrnymi čezemi powojnskeje nuzy so cyrkej pod jeho nawjedowanjom bórce znowa natwari. Njedostatka třěšnych cyhelow dla so z hatnej scinu kryješe. Nowe zwony a pišćełe mějachu so wobstarac. Nowu šulu natwari

stat. Wotpalenu na wuměnk za cyrkwinskich přistajenych wutwarić so njedowoli. Fara wosta rozpadanka do džensnišeho. Farska swójba so spokoji z dostojnym, ale tola starym kantokratom.

Za jeho pisanskim blidom wisaše wulki wobraz profety Jeremia, kiž ludej wopřisahajo přiwoła: Krajo, slyš słowo Knjeza! Po tutym přikładze je jako wobdarjony předar wosadu namoťwjał, we wěrje posylnjał a w horju troštowal. Bě drje to kaž program jubilara a zdomob namoťwa každemu, kiž k njemu zastupi. Z jadriwyimi słowami duchowneho rozpominanja zahaješe dykpownje schadžowanja wosadneho předstejičerstwa. Štož pozdžišo přindže, nazhoni, zo bě spočatk skomdžil. Po njepisanym zakonju měješe každy staw swoje stajne městno. Tak bě lochko zwěšćić, što tu njeje.

Wosadne wulěty so ze stron zašeho knjejstwa njeprějachu. Tuž busy na swoje priwatne mjeno před Konsumowy hoscenc skaza, dokelž so słowje fara abo cyrkej w zapiskach VEBzawoda jewić njesmědžešćej.

W swojej skromnosći jězdžeše z trabancikom, hačrunjež jemu po zastojnstwje lěpše awto přistejało. Ze svojich dowolowych jězbow do słowjanskeho wukraja prinjese wosadže swojorazne swětlowobrazy a zajimawe přednoški wo svojich dožiwjenjach sobu, štož wosada džakownje přiwa.

Wobdžělenje na SEDwólbach zasadnje wotpokazowaše, derje wědžo, zo jemu z teho wušparanja z wyšnosću nastanu. Zmužiće pak so zasado- waše za sprawnosć, hdyž hrožeše njeprawda dobyć. Tajke wustupowanje jemu tež připóznače cyrkwi zboka stejacych wunjese.

Duchowne kubljanje młodych bě jemu stajnje wažne. Tak so jónu pačerskich džěci woprašaja, kak jutry rusce rěkaja. Někotři to wědžachu. Na prašenje, kak to serbsce rěka, pak nchtó wotmołwić njezamó. Wułožuju cuze słowo, jich kručě namoťwi, zo bychu sebi wotpowědnú knížku kupili a nic stajnje jeno bencin za moped.

Zawěsće wobzaruje superintendent na wotpočinku, zo

Za naše džěci

H E L S B S T Š A D U J
I D G J E Z U S E H M I
L N O J A N M T P S U W
Ž B B L M A A O A A D L
A F U C J E T G O L P Z
L S K R I C E H K A I L
A M A N J T J W W E U P
C M J P F E Z O J O I K
E T O M A Š Ć B I A R M
P H D I A Z A C H E U S

W tutym pismikowym puzzlu je 12 mjenow z Noweho zakonja schowanych. Słowa njenamakaš jenož wodorunje a padorunje, ale tež překi a podtu. Wjele wjesela při pytanju mjenow.

G. Gruhlowa

Junij

Słónčne dny a radosć junij ma,
zemja kće kaž Boža zahroda;
róžow stódkka woń nam wokřew je,
budži w dušach čuća lubosće.

Korla Fiedler

njeje so jemu poradziło, wjace serbskeho wědomja a swědomja we wosadze zbudzić. Prócowal so sprawnje wo to je. Hewak njeby so jemu składnostnje tajneho pisomneho napašowanja wosady wo jeho wosobje, wotpokazujo porokowało: „Weil er zu wendisch ist.“

Što móhli česćenemu jubilarnej w džakownosći na koncu rozpominanja dale lěpšeho přechać to, štož je swojím wosadnym stajnje na proze do noweho lěta přať: Boží měř a Bože zohnowanje, wšo, štož je jemu trjeba na čěle a na duši a naposledk wěčnu zbóžnosť.

Wosadny

Redakcija Pomhaj Bóh přizamkne so tutumy dobrým přeam k narodninam doholětneho redaktora našeho časopisa.

Sakski biskop Hahn zapokaza fararja Mjerwu-Bukečanskeho za superintendenta na cyrkwiskim dnju 1949 w Njeswaćidle

50 lět serbski ewangelski cyrkwinski džen

Přehlad serbskich ewangelskich cyrkwiskich dnjow

1. 1947 Wojerecy
2. 1948 Wulke Zdžary
26.05.1948 Bukecy
3. 29.5.1949 Njeswaćidło
4. 18.6.1950 Łazu
5. 9./10.6.1951 Klukš
6. 24./25.5.1952 Wochozy
7. 6./7.6.1953 Hodzj
8. 26./27.6.1954 Rakecy
9. 19.6.1955 Budyšin
10. 2./3.6.1956 Delni Wujězd
11. 29./30.6.1957 Malešecy
12. 7./8.6.1958 Slep
13. 27./28.6.1959 Budestecy
14. 18./19.6.1960 Minakał
15. 18.6.1961 wulět do Delnjeje Łužicy
16. 30.6./1.7.1962 Bart
17. 29./30.6.1963 Wojerecy
18. 27./28.6.1964 Poršicy
19. 26./27.6.1965 Budestecy
20. 18./19.6.1966 Bukecy
21. 10./11.6.1967 Slep
22. 15./16.6.1968 Njeswaćidło
23. 28./29.6.1969 Bluň
24. 27./28.6.1970 Hodzj
25. 26./27.6.1971 Klukš
26. 17./18.6.1972 Łazu
27. 2./3.6.1973 Huska
28. 22./23.6.1974 Rakecy
29. 28./29.6.1975 Hrodzišćo
30. 19./20.6.1976 Njeswaćidło

31. 25./26.6.1977 Budyšin
32. 3./4.6.1978 Wojerecy
33. 16./17.6.1979 Minakał
34. 28./29.6.1980 Bukecy
35. 27./28.6.1981 Chwaćicy
36. 26./27.6.1982 Łazu
37. 25./26.6.1983 Budyšin
38. 30.6./1.7.1984 Poršicy
39. 22./23.6.1985 Wulke
Zdžary
40. 21./22.6.1986 Huska
41. 27./28.6.1987 Hrodzišćo
42. 18./19.6.1988 Hodzj
43. 17./18.6.1989 Rakecy
44. 16./17.6.1990 Malešecy
45. 22./23.6.1991 Slep
46. 27./28.6.1992 Budestecy
47. 26./27.6.1993 Wojerecy
48. 18./19.6.1994 Njeswaćidło
49. 24./25.6.1995 Klětno

Serbski ewangelski cyrkwinski džen wotmě so dotal 49 króć. W běhu po lětstotka bě wón z hosćom w 22 wšelakich wosadach Hornjeje Łužicy, a to w 14 sakskich a we 8 něhdy pruskich wosadach. Cyłkownje schadźowaše so 32 razow w sakskich a 16 razow w něhdy pruskich wosadach, potajkim dwójce tak husto w Budyskim kraju kaž w serbskej holi. Jenoz jónu, a to z wulětom, wotmě so w Delnjeje Łužicy.

Kak husto bě cyrkwinski džen w kotrych wosadach, wuchadźa z esćehowaceho přehlada:

- štyri króć: we Wojerecach
- trójce: w Budyšinje, Bukecach, Budestecach, Hodziju, Łazu, Njeswaćidle, Rakecach a Slepom
- dwójce: w Hrodzišću, Husce,

Klukšu, Malešecach, Minakale, Poršicach a Wulkich Zdžarach
- jónu: w Barće, Blunju, Chwaćicach, Klětnom, Delnim Wujězdze a Wochozach.
Wostanje přeco na zarjadowarjow, zo by so cyrkwinski džen w přichodze wosebje tam wotměł, hdžež bě dotal jenož porědko abo hišće scyła nic z hosćom. Předewšěm njech so njezabudže na holanske wosady.

Założenje

Kolebka cyrkwiskeho dnja je stała 1947 we Wojerecach. Iniciator a předar běše Wojerowski farar Černik. Tutoschadźowanje njewotmě so hišće pod mjenom serbskeho ewangelskeho cyrkwiskeho dnja. Běše to serbski zjězd, wotmysleny - hižo wobmjezowanych pućowanskich možnosćow dla - hłownje za Serbow Wojerowskeje wokoliny. Zjězd njebě na cyrkwinski wobłuk wobmjezowany, ale bě to wulki serbski ludowy swjeden, organizowany hłownje wot Domowiny. Bratraj Jan a Pawoł Nalij, kotrajž staj tehdy Domowinsku župu we Wojerecach natwariloj, mještaj hłownu zamołwitosć. Jan Nalij rozprawja: „Chcychmy pokazać, kak sylnje serbstwo je, a smoj tuž 1947 wulki zjězd we Wojerecach organizowaloj. To bě wulka wěc, a ludžo činjachu zahorjeni sobu. To bě najwjetši serbski zjězd hač na pozdžiše statne festiwale. Efekt bě tón, zo bě-

chu Serbja hordzi na so, a Němcy so dziwachu, što Serbja wšo móžeja.“ Mjeno Serbski ewangelski zjězd so hišće něšto lět wužiwaše.

Nawodnistwo

Hakle w štwórtym léce swojeho wobstaća postaji so za zjězd ewangelskich Serbow stajnje nawodnistwo. 1950 we Łazu wuzwoli so farar Gerat Lazar-Hodzijski za předsydu a farar Černik-Wojerowski za městopředsydu serbskeho ewangelskeho cyrkwiskeho dnja. Po smjerći fararja Černika w léce 1958 přewza městopředsydstwo sup. Gerat Wirth. Swoje zastojnstwo wukonještaj wobaj hač do lěta 1982. Zložišťaj je zhromadnje we Łazu, na samsnym městnje potajkim, hdžež bě jo farar Lazar 32 lět do toho přewzał. Kelko prócy je farar Lazar za wuhotowanje 32 cyrkwiskich dnjow nałožował, njehodzi so dosć hōdnocić.

2. apryla 1982 wuzwoli Wuběrk serbskeho ewangelskeho cyrkwiskeho dnja nowe nawodnistwo, wobstajace z dweju lajkow a jedneho duchowneho. Běchu to knj. Herta Hempelowa z Budyšina, k. Arnošt Grofa z Chasowa a wikar Jan Malink z Hrodzišća. Tuta trójka pod předsydstwom fararja Malinka wuhotowa cyrkwiske dny z lěta 1983 do 1994.

Ze założenjom Serbskeho ewangelskeho towarstwa w léce 1994 přendže nawodnistwo do jeho zamołwitosće. Pod nawodom předsydy Měrcina Wirtha wuhotowa towarstwo přeni raz cyrkwinski džen 1995 w Klětnom.

Wopytowarstwo

Wo wobdźelnistwje na cyrkwiskich dnjach předleži jenož małowobdźelnost. Wo přenich lětach so rozprawja wo syłach kemšerjow a kopaće poňnych Božich domach. Bohužel swědča podate ličby wo běžnym woteběranju wobdźelnistwa.

1959 w Budestecach nalici so něhdže 800 kemšerjow, 1967 w Slepom 600, 1970 w Hodziju 500, 1984 w Poršicach 170 do 200, 1989 w Rakecach 170. W 90tych lětach so přerězne sobotu něhdže 30 do 40 a njedzeli 120 do 150 wosobow wobdźeli.

Wjerški

Někotre cyrkwinske dny měja-
chu wosebity wuznam:

- 1948 w Bukecach so wótrje diskutowaše wo přichodže serbskeho ewangelskeho žiwjenja a wuprajichu so jasne žadanja na saksku cyrkwinšku wyšnosť;
- 1949 w Njeswaćidle zapokaza biskop Hahn fararja Mjerwu-Bukečanskeho za superintendenta;
- 1960 w Minakale založi so Zwjazk serbskich ewangelskich wosadow;
- 1983 w Budyšinje wotkry so před Michałskej cyrkwu pomnik z napismom „Swěrnym prócowarjam wo rozšěrjenju Božeho słowa w serbskej rěči – ewangelscy Serbja w Luthe-rowym léće 1983“;
- 1994 w Njeswaćidle založi so Serbske ewangelske towarstwo.

Kultura

Serbska kultura bě stajny wobstatk cyrkwinskih dnjow. Hižo w běhu po lětstotka poskićene njeličomne přednoški k stawiznam a přítomnostnym problemam spožča cyrkwinskemu dnjej wuznamny ludokubtanski raz.

Wospjet so předstajichu dźiwadlowe hry, zahrate wot lajskich abo powołanskich dźiwadźelnikow. W přerich lětach wustupi dwójce ze samsnej hru młodžina Njeswaćidskeje wosady, Chróšćenjo předstajichu „Jana Křćenika“, a serbske powołanske dźiwadlo zahra 1966 „Durje su wotewrjene“ a 1970 „Wo swjatym Benje“, hrě, kotrež bě spisał farar Lazar-Bukečanski. 1980 poskići Serbske džěćace dźiwadlo „Klinkotatu lipku“.

Tež serbske tworjace wuměłstwo bě wospjet zastupjene w přednoškach kaž z wustajeńcami. 1975 pokazachu so twórby Měrcina Nowaka-Njechořnskeho, 1976 Fryca Kitlarja a 1989 Hany Wićazoweje. Serbska hudźba so wobjedna w přednošku Jana Rawpa, poskići so z pišćelowym koncertom Tomaša Žura a z Kocorowym „Serbskim rekwiemom“. Dwójce so předstajištej literarno-hudźbnej programaj: 1979 wo J. Barće-Čišniskim a 1990 pod titulom „...swojich wótcow rěč a wěru“.

W připołdnišej přestawce 1963 we Wojerecach zakantori ludowe spěwy farar Paler-Husčanski

Organisća

Wažny podžěl při poradženju cyrkwinskeho dnja maja kantorojo, kotřiž na pišćelach přewodžuja spěwanje wosady. Tu to zastojnstwo wukonješe lěta dołho njezapomnita hudźbnica Lubina Holanec-Rawpowa. Po jeje zažnej smjerći přewzachu nadawk wšelacy wosadni kantorojo abo lajkojo. W zaštych lětach je najhušćišo pišćelowy přewod měł na starosći Handrij Wirth z Wětrowa.

Připołdniša přestawka

Spěwanje ludowych spěwow w připołdnišej přestawce wotmě so přerich raz 1958 w Slepom: „Po kemšach, kotrež běchu nimale dvě hodzinje – ale nikomu předołho – trałe, zetkach so mnozy najprjedy powobjedowawši na farskej zahrodze. Tam so zesydachmy do koła, a rjane serbske narodne a ludowe spěwy zaklinčachu. To běše něšto za našu wutrobu! Smy to lětsa přerich kroć činili a chcemy to w přichodže na cyrkwinskih dnjach wospjetować. Rjany serbski spěw zahorja každeho k nowej lubosći k serbskej wěcy!“

Z teho časa sta so z tradiciju, zo so w připołdnišej přestawce ludowe spěwy spěwachu a so krotke přinoški k bjesadze poskićichu. Nawod měješe spocātnje zwjetša sup. Wirth a po nim tójšto lět jeho syn Pawoł

Wirth-Klukšanski. Někto stara so wo towaršliwe spěwanje hižo dlěje hač lětdžesatk k. Arnošt Grofa-Chasowski.

Bože wotkazanje

W přerich lětdžesatkach njebě syły wopytowarjow dla možno, swjećić na cyrkwinskih dnjach Bože wotkazanje. Hakle na spočatku 80tych lět so wotym přemyslowaše, zwjazac swjedženske kemše z Božim blidom. Nastork do diskusije bě přišoł wot Budyskeho lékarja k. Kaulfürsta. Přerich raz drje so Bože wotkazanje na cyrkwinskih dnjach swjećěše 1982 we Łazu. Z teho časa je so to stało z tradiciju.

Delnjoserbja

Přerich pospyt, wobšěrniše zwiski z Delnjoserbami nawjazac, bě wulět cyrkwinskeho dnja 1961 do Delnjeje Łužicy. We wjacorych wosadach swjećachu tehdy němsko-delnjohornjoserbske kemše a zetkach so po tym k zhromadźiznje w Borkowach. Najskekerje hižo njesměrneho organizatorskeho džěła dla wosta při tutym jeničkim pospyće, šěršo zapriječ Delnjoserbow do ewangelskeho zjězda.

W Hornjej Łužicy na cyrkwinskih dnjach běchu zwjetša každe léto přítomni wjacori Delnjoserbja, wosebje swójba fararja Nowaka, swójba Janec

z Dešna a Měto Pernak z Berlina. Delnjoserbsce předowaše so jenož jónu na cyrkwinskih dnjach, a to 1991 w Slepom. Předar bě farar Herbert Nowak z Drjowka.

Ekumena

1967 w Slepom wobdžělichu so přerich raz na cyrkwinskih dnjach oficialni zastupjerjo katolskeje cyrkweje. Z teho časa drje njebě cyrkwinskeho dnja, na kotrymž njeby so wobdžěli zastupjer serbskich katolskich duchownych abo katolski lajk. Mnozy z nich porěčachu a přednjesechu postrowy kaž kanonik Andricki z Budyšina, farar Špitank-Bačonski, arcyměšnik Šolta-Ralbičanski, farar Warnar-Bačonski, farar Hrjehor-Radworski, dr. Kilank-Wotrowski. Najsweřniši wopytowar ze stron katolskich duchownych bě přerich wjele lět pater Stanij Nawka SJ ze Zdzěrje.

W ekumeniskim duchu wuhotowachu katolscy Serbja wospjet programy na cyrkwinskih dnjach. 1964 w Poršicach předstaj Chróšćanska młodžina pod nawodom Pawoła Kmjeća dźiwadlowu hru „Jan Křćenik“. 1977 w Budyšinje wuhotowa organist Tomaš Žur z Bačonja pišćelowy koncert. 1988 w Hodźiju přednošowaše farar Gerat Warnar-Bačonski wo tysacletnej Ruskej a Budyški serbski katolski cyrkwinski chór pod nawodom dr. Hantuša zanjese Kocorowy „Serbski rekwiem“.

Domowina

Powójnske dobre zhromadne džěło z Domowinu při organizowanju serbskich zjězadow so bórže skónči. 1948 w Bukecach so hišće předsyda Domowiny Pawoł Nedo raznje zasadžowaše za prawa Serbow w sakskej ewangelskej cyrkwi. Politiske konstelacije přichodnych lětdžesatkow znjemóžnichu dalše zhromadne postupowanje. Hakle w předpřewrótowym času, hdyž pytaše Domowina za dialogom ze zastupjerjemi katolskich a ewangelskich Serbow, so kontakty wobnowichu. 1. sekretar Domowiny Jurij Grós scěhowaše 1989 přeprosenje na sobotnišu zhromadźiznu do Rakec. Ofi-

cialne postrowy Domowiny cyrkwinskemu dnju posrédkowaše přeni króc po wjac hač štyrjoch lětdzesatkach předsyda Jan Pawoł Nagel w léce 1991 w Slepom.

Słowjanski wukraj

Po tym zo běchu so z kónca połstarych lět wolóžili pućowanske možnosće mjez NDR a susodnymi krajemi, možachu so na cyrkwinskich dnjach słowjanscy hosćo wobdźělic. Pólscy a čěscy přeceljo Serbow nimale kóždy lěto přichadźachu, mjez nimi tajcy swěrní kaž senior Lanštjak a fararjej Hlou-

šek a Stradal z Čěskeje. Zwjeselace je, zo je tutu tradiciju mjeztym tež młodžina přewzała. Wospjet w zašlych lětach přijědźechu z Prahi młodži člonoj česko-serbskeho towarstwa. Z tym přinošuje cyrkwinski dzeń k serbsko-słowjanskej wzajemnosći.

Cyrkwinske wjednistwo

Nimale wot přerich lět wobdźěli so kóžde lěto zastupjer krajnocyrkwinskeho zarjada w Drježdžanach na cyrkwinskim dnju. Husto přijědže zastupjer Zhorjelskeho konsistorija. Tež wšelacy superintendenci mó-

žachu so powitać, mjez druhim džensniši biskop Kress, kiž bě we wosomdzesatych lětach superintendent w Budyšinje. Z tutymi wopytami so dokumentuje zwjazanosć ewangelskich Serbow ze swojej cyrkwju, ale tež zwjazanosć cyrkwju z nami.

Zjeće

Cyrkwinski dzeń je kóžde lěto najwážniši podawk w serbskim ewangelskim žiwjenju Hornjeje Lužicy. Ze svojim nabožno-narodnym wobsohom sluzi wón dopjelnjenju stareje namotwy na Serbow, so starać wo zdźerženje řeče a

wěry. Cyrkwinski dzeń swědči wo tym, zo je džensniša generacija zwólniwa, dale wjesć tutu wot svojich přjedownikow namřetu nabožno-narodnu tradiciju ewangelskeho serbstwa.

Džak njech je wuprajeny wšěm, kotřiž w běhu poł lětstotka časa a mocy njelutowachu a k wuhotowanju dnjow přinošowachu. Nětčišim zarjadowarjam pak njech Bóh žohnuje jich prócu. Najrjeńši džak za wšo dźěło by był, hdy bychy za połsta lět móhli naši potomnicy woswjećić 100. jubilej serbskeho ewangelskeho cyrkwinskeho dnja. *T.M.*

Serbscy duchowni na cyrkwinskim dnju 1987 w Hrodzišću, wot lěwa do prawa: f. Jan Malink-Hrodzišćanski, sup.n.w. Gerat Wirth, f.n.w. Herbert Nowak, serbski sup. Siegfried Albert Budyski, f.n.w. Jan Paler, f.n.w. Gerat Lazar

Serbski cyrkwinski dzeń – džensa kaž wčera

Lětsa swjećimy serbski cyrkwinski dzeń w Budyšinje w Michałskej cyrkwi po samsnym wašnj, kaž smy jón založili před połsta lětami. Chceće nam porokować, zo njejsmy so wo nowe formy a nowy wobsoh prócowali? Nam duchownym džěše tehdom wo pobožne a wjesote zetkanje našeho serbskeho wjesneho luda, kiž běše w přerich džesac lětach po wojnje z wulkeho džěla burski.

Tuž dyrbjachmy za časom hladac, hdy ma bur poměrnje dobru chwilu – a to je mjez synami a žnjemi takle kónc junija. Při tutym terminje smy wostali, byrnjež bórže žane burstwo wjace njemějachmy. Zebrali su komunisce našim buram jich pódu, jich skót, wšo, na čimž jich wutroba wisaše, ale wzac jim njemóžachu jich wěru a swěru.

Tak běchu naše cyrkwinske

dny tehdom póne zrudoby a hórkosće. Zmužice běchu so někotři spjećowali přećiwu socializaciji burstwa. Bjez wuspěcha! Skoržili smy sebi mjez sobu swoju dušinu nuzu. My běchmy na cyrkwinskich dnjach wulka swójba, kotruž bě njezawinowana katastrofa trjehčiła. Komunisce mjenjachu sprawnje, zo mějachy ze socialistiskej ideju dobry program za lěpši přichod čłowjestwa. Jich pospyt bě bolostny a je nam wjele zeškodzał. Chodźće po našich wsach a hladajće, kak tam naše něhdy hordostne burske statoki rozpaduju. Naša serbska burska kultura rozpaduje. Nam je jasne, zo njeje to jenož wina komunistiskej doby. Nowa technika žada sebi nowe formy ratarskeho hospodarjenja.

To smy na serbskich cyrkwinskich dnjach we wonym ča-

su mjez sobu skradžu abo druhy tež zjawnje rozpominali. Podarmo? My smy zhromadnje čerpjeli, so rudžili a smy politikarjow němskich a serbskich wobskoržowali. Myslušachmy hromadže jako skřiwdžena wosada a rady so kóžde lěto schadzowachmy na swoim pobožnym, strošnym a tež wjesolym cyrkwinskim swjedženju. Tuž naše cyrkwinske dny podarmo njeběchu.

My stari spominamy z džakownej česćowosću, kak su burja w přerich powojnskich časach z wulkej woporniwošću wuhotowali naše cyrkwinske swjedženje, nas wobstarali z jědžu a pićom.

Spominajo na zańdženosć je naša nadžija, zo wostanje serbski cyrkwinski dzeń dale kóžde lěto tón rjany swjedžen za naš lud.

Gerhard Wirth

Naše nowiny a časopisy před 100 lětami

Z Drježdžanskeje serbskeje wustajeńcy. To bě wulkotny napohlad, jako zańdženu sobotu před serbskim „muzejom“, kiž ma napismo „Maćica Serbska“, wšitcy pryncojo a pryncesy našeho kralowskeho dwora stejachu, wobdaći wot ministrow a najwjšich zastojnikow. Knjez doktor Muka jako předsyda wuběrka knjeni pryncesu Mathildu jako protektorku našeje serbskeje wustajeńcy z wutrobnej němsko-serbskej řeču powita. Na to

wšitcy do našeho „muzeja“ zastupichu, sebi wobhladać, štož bě so tu serbskich starožitnosćow nahromadziło a rjenje zřadowało ...

SN, 27. junija 1896

Z Wojerec. Jedyn hojer je jenemu džěscu tuhdomneho jastnika Schneeweiša jazyk podrězac spytał. Operacija njeje pak so bohužel poradziła. Džěčo je so wukrwawilo a wumrjelo.

SN, 13. junija 1896

Cyrkwinski koncert

składnostnje 50. serbskeho ewangelskeho cyrkwinskeho dnja

23.6.1996

w 16.00 hodź. w Michałskej cyrkwi

W programje:

Jan Pawoł Nagel

Variationes alla passacaglia za byrgle a perkussion
na spěw za moju džowku Francisku

Felix Mendelssohn-Bartholdy

Präludium et fuga G-Dur

Gion Antoni Derungs

Partita „Wunderbarer König“

Jan Pawoł Nagel

Dwě modlitwje za byrgle a perkussion

1. „Božo, pomhaj nam“ – prapředstajenje
2. „Wótče, wodaj jim“

Sobuskutkowacy:

KMD Hans Krauzick, byrgle
Annegret Meinke, perkussion
Berhard Schmidt, perkussion

Knižka wo Budyskich cyrkwjach

Runje z časom za nowu turističku sezonu je w nalěcu w Lipsčanskim nakładnistwje Benno wušła knižka „Bautzen und seine Kirchen“. Je to ekumeniski přewodnik po Božich domach, cyrkwinskih twarjenjach a kěrchowach města. Tekst za ewangelski džěl je spisała něhdya dołholětna fararka při Pětrowej wosadze knj. Christine Seele, za katolski part bě zamołwity ordinariatny rada dr. Siegfried Seifert. Kopicu wuběrnych, do wobhladanja wabjacych barbojtych fotow je zhotowił znaty fotograf Jürgen Matschie.

Knižka je wobohačenje za wšěch lubowarjow Budyšina. Krótki a informatiwny přehlad cyrkwinskih stawiznow a přítomnosće posrědkuje čitarjej začišć wo wuznamje nabožneho žiwjenja w měsće. Cyrkwje su jeho wosud rozsudnje sobu postajowali a swoje markantne slědy zawostajili hač do dzenišeho dnja. Derje je, zo so z dobom naspomnjeja časy Božich službow a zo so w ekumeniskim duchu poda přehlad wo dalšich w Budyšinje wob-

stejacych nabožnych zjednoćenstwach.

Cyle bjez njedostatkow wšak knižka njeje. Je wobzarować, zo so w nej ani jeničke serbske słowo njejewi. Při wopisanju Michałskej cyrkwe a Cyrkwje našeje lubeje knjenje měta so trochu bóle wuzběhnyć jeju serbska wosebitosć. Škoda je dale, zo so jenož wubrane kěrchowu předstajeja. Čehodla wuwostajitej so Michałske hrjebnišćo a wuznamne Hrodziško? Čitar sej njemóže domyslić, hač stej so prosće zapomniłe abo kotre přemyslowanja awtorow běchu tu z přičinu. Tute njedostatki kaž tež někotre dalše mjenše njekorektnosće móhli so snadź při druhim nakładze sporjeźić.

Domoródní kaž turisća budu knižku rady witać. Wona je wuběrny wuhotowana, ma přijomny format a hodži so derje za domjacu lekturu kaž tež jako přewodnik při dundanjach po měsće. Wona wabi čitarja, sam za sebje wotkrýć sakralne drohočinki w tysačlětnym Budyšinje.

T. M.

Čłonojo pozawnoweho chóra ewangelskeje cyrkwe w Klětnom wobrubjeja ze swojej hudźbu swjedźenske kemše ke konfirmaciji 16 holcow a hólcow z wosady njeźelu Misericordias Domini 21. apryla
Eli Bigonowa

Tajna křćenca

Dopomnjenka na fararja Uhlmanna a ukrainsku swojbu

Jako stareho Nowšana a z tym wšak z dobom tež Rakečana zajimuje mje wězo wšitko, štož so wo našej wosadze pisa. W aprylskim čisle rozprawješe Pomhaj Bóh wo „Rakecach za čas wojny“. Moju wulku sotru bě farar Riota wukřići, mje pak wikar Wille, a moju mlóđu sotru farar Uhlmann. Wo Rioće a džě tež wo Melce so pola nas doma druhdy we wěstych hōdančkach powědaše, tak zo ze wšeho mudry njebuch. Melka je dawno hižo njebohi, tuž wostajmy jeho na pokoj; wo Rioće pak so hdys a hdys pisa, jónu tak a jónu znak. Serbska protyka lońšeho lěta na příklad poskići zajimawu rozmołwu z nim z pjera serbskeho globe-trottera a slědźerja Alfonsa Frencla, a w Serbskich Nowinach serbski superintendent n. w. Gerhard Wirth spočatk lěta tehle něhdy „serbskeho“ duchowneho, kiž je nětkole na hawaiskej kupje Oahu žiwy, raznje šwika. Tola to ci njeje z mojej temu.

Ja chcu něšto dodać k fararjej Uhlmannej, a to zisuje ze sčehowacym podawkom:

Našej susodaj doma w Nowej Wsy, Kubicec wuj a četa, měještaj w lětach 1943 do 1945 na svojim kublešku dweju tak mjenowaneju „ostarbeiterow“ do džěta –Ukrainca Grigorija Kudina a jeho mandželsku Aleksandru z Putiwjela. Z jeju powědanja smy wusyšli, zo njeběštaj za Stalina a jeho system a zo so Čerwjeneje armeje boještaj. Započatk meje

1945 dyrbeštaj potom z Čerwjeneje armeju sobu. Nimale dwaj lětdžesatkaj pozdžišo přinjese nowinar z narańšeho Berlina do Nowej Wsy luby postrow z Ukrainy sobu. Při tankowanju něhdze we Ukrainje bě tankownik Kubicecom wjele dobroh wurychtować dał. A to ci bě tón Grigorij był. To pak jenož připóda.

Tu pola nas w Nowej Wsy porodzi Aleksandra Kudina w awgusće 1943 swojeho synka. Njewěm, hač běštaj Grigorij a Aleksandra prawosławneho, katolskeho abo drugeho wěry-wuznača. Chcyštaj pak, zo by so jeju hólčk wukřići. Naša luba susodzinka dojedže do Rakec na faru k fararjej Uhlmannej a wučini z nim termin za křćenca. A tasta so potom po krótkim dojednanju. Na směrkach podachu so Elza Kubicowa a mlódat mandželskaj z małym křćencom na Rakečansku faru, hdžež je jeho farar Uhlmann na „Helmuta“ wukřići. Njewěm pak hižo, što je nimo Kubicec čety ta tamna kmótra byla. Wšitko dyrbeše so někak skradžu stać, wšako běchu Rakecy chětro bruna a tamnišeje brónjernje dla tež chětro wobstražowana wjes. A nimo teho běše kručě zakazane, so z wukrajnymi džělačerjami abo jatymi přejara „pleńići“. Něchtózkuli je tajkule tym wobohim cuzym ludžom wopokazanu dobrotu na koncu hišće z klódu abo samo ze smjerću pokućić dyrbjał. Přetož ci, kotřiž běchu swoje wojska z wulkim halekanjom do swěta čerili, zo bychu druhim ludam hitlerske něm-cowstwo nanuzowali, nětko, hdžy pytnychu, zo so wěc nimo kuli, čím strašnišotež na „fronće doma“ zachadźachu.

Snano smém šce tole dodać: Aleksandra Kudina swojeho Helmućika při čěšenju napominaše: „Otkrywaj rot!“ Hólčk běše lěni pičk. To či běštej tak-rjec přenje ruskej abo ukraínskej słowe, kotrejž sym sej spomjatkował. Ja pak sym tehdom přeco rozumił, zo ma malčik swoje „wrota“ woćinić.

Hdyž na Grigorija a Aleksandru z jeju synkom myslu, spominam přeco tež na dostojneho a wobľubowanego šědźiwého němskeho fararja Uhlmana. Zo bě so wón w tej měrje za

serbskich wosadnych zajimował, zo je samo trochu serbsce nawuknył, bě mi nowe. Zawěsće njeje to runje našu Nowu Wjes potrjehiło, skerje tola na příklad narodnje bóle wozrodženy Komorow, hdžež bě něhdy Jurij Wjela z wučerjom był, a druhe wsy. Mějachmy džě w Serbach z časami doś němskich duchownych, kotřiž běchu nam přichileni a našu řeč nawuknywši serbstwu služili. Jich njesměli zawěrnó zabyć.

Hinc Šolta

Budyšin. Sobotu, 23. měrca, wotmě so nalětnja synoda Budyškeje eforije. Rańšu nutrnosć džeržeše farar Mickel z Biskopic, kiž bě pjeć lět ze swójbu jako misionar w Papua-Neuguinea. Wón skedźbni na tamnišich wobydlerjow, kiž nimaja wjele pjeněz a samozrozumliwje sebi w nuzy mjez sobu pomhaja.

Superintendent na wotpočinku Günther z Pirny měješe přednošk wo temje: Naša cyrkej w lěće 1996 – što by Martin Luther k njej prajił? – Wón by cyle wěsće sej kritisce našu cyrkej wobhladał: By widzał krizu přědowanja, čěžu přeložka starych tekstow do našeho časa; by widzał duchownu krizu, zo cyrkej so wjele wo swoje byće stara; by widzał krizu substancy, zoličbasobustawow a dochody cyrkwy padaja. Na druhejstronje by wón tež zwjeselace zjawy w cyrkwi widzał: zo je zwólniwosć k přinošowanju a za njesenje zamołwitosće spóznać a zo je žedženje za dožiwjenjom cyrkwy we wjesnym a měšćanskim wobkruhu tu.

Što by Martin Luther nam na puću do přichoda radził? Cyle wěsće by nas namołwjał, zo by Bože słowo naše myslenje askutkowanje kóždy džěń wjedło, zo bychmy wšědnje pokutu činili, to rěka, swoje dotalne myslenje wo sebi, wo sobučłowjeku, wo fararju, wo cyrkwi, wo Jezusu přeprowowali a tak přeměnili, zo bychmy po Božej woli žiwi byli. Wón by so nas prašał, čehodla my Božemu słowu tak mało dowěrjamy. Tak kaž je wón z wjele prócu bibliju přeložil, zo by móhl kóždy čłowjek Bože słowo zrozumić a tež sam čitać, by

wón tež nam do swědomja rěčał, zo tež my so mamy prócować, bibliske mysle do našeho časa přeložić, zo bychy to džensniši čłowjekowo jako wobohaćenje a wuswobodženje za swoje žiwjenje spóznali a přiwzali. Wón by so prašał, hač my bibliske wječory wopytuje my a zhrmadnje wo tekstach přemyslujemy. Na druhejstronje by wón nam tež bjeze wobmyslenja prajił, zo mamy tež bolostne wuwica znjesć a zo ewangelij bjez nuzy a horja „k smorčenju“ wjedže, hdyž Bóh mori, potom wjedže wón k žiwjenju. W skupinach smy potom wo tutej temje dale rozmyslowali.

Superintendent Pappai nam financny rezultat zašłego lěta předpožiči a lětuši financny plan k diskusiji předstaji. Pod dypkom podpěru druhich smy wobzamknyli, zo wostanje w planje 10 000 hr stejo, ale chcemy nazymu přemyslować, w kajkej wysokosci chcemy projekty pomocy podpěrać. Jeli trěbne budže, můžeme wot rezewy něšto k temu dać. Při wšem lutowanju njesměmy ženje zabyć, kak derje so nam dže a kak maja so zdžěla wosady a prócowarjo we wukraju bėdžić.

W dalšim dnjomym dypku so nam statistika wosadow zašlych šěsć lět předpožiči. Běchu to ličby sobustawow, křičiznow a kemšerjow, na wosadu a lěto počahowane.

Přichodna wokrjesna synoda budže, da-li Bóh, 9. nowembra w Budyšinje na Hornčerskej hasy najskerje zaso wot 8.30 do 12.30 hodž. Wy šce lubje přeprošeni, so tam jako hosćo wobdžělic.

H. Wirth

24. junija – džěń Jana Křćenika

Takle steji to w mojej porytyce. W mnohich wosadach so na tutym dnju w nutrnosćach tež na Jana Křćenika dopomina. Wo Janu čitamy w Nowym zakonju poměrnje wjele. Něšto z toho chcú tu podać.

Jan Křćenik bě syn měšnika Cachariasa a jeho žony Hilzbjety. Hilzbjeta bě přiwuzna Marje, Jezusoweje maćerje. Jandžel Gabriel běše Cachariasej w templu připowědał, zo so jemu syn narodži, kotryž změje wulke Bože skutki w Israelu wukonjeć.

Wo jeho džěcacych a młodžinskich lětach nam ničo znate njeje. Jako dósta wot Boha nadawk zjawneho připowědanja, běše Jan w pusćinje. Jeho zwonkowny napohlad dopominaše na Eliasa. Wón připowědaše: „Čińće pokutu, přetož njebieske kralestwo je so přibližilo.“ Jemu běše jasne, zo tuto kralestwo druhí přinjese. Dale wón svojim posłucharjam praješe, zo je pokuta trěbna, hdyž chcedža do Božeho kralestwa přińć. Mnozy k njemu do pusćiny přichwatachu, wuzna-

wachu so swojich hrěchow a dachu so wot njeho wukřić. Tež Jezus da so wot njeho wukřić a staji so z tym do kruha čłowjekow. Tež po tym zo běchu někotři z Janowych wučomnikow so pozdžišo Jezusej přizamknyli, skutkowaše Jan Křćenik dale.

Jan Křćenik so tež njeboješe, Herodaša Antipasa zjawnje šwikać, dokelž bě tutón sebi žonu swojeho bratra wzał. Herodaš daše jeho tehodla zajěć a do jastwa tyknýć. W jastwje Jan Křćenik na Jezusu dwělowaše. Tehodla posła dweju ze swojich wučomnikow k Jezusej, zo byštaj so jeho prašeli: „Sy ty tón, kotryž ma přińć, abo dyrbymy na druheho čakać?“ A Jezus wotmołwi, zo na swoje skutki pokaza.

Jan njemůžeše wjac jastwo wopuścić, ale bu wot Herodaša wotprawjeny.

Jan Křćenik pokazowaše na Jezusa: To bě jeho nadawk. Tež my chcemy, na Jana so dopominajo, wot njeho na našeho Zbožnika pokazać.

S. Albert

Swačina na cyrkwiskim dnu 1987 w Hrodzišću

Slepo. 10. měrca běchu w Slepom serbske kemše, a na nich so nimo wosadnych tež žurnalistka Anne-Kathrin Koppetsch a fotograf Rolf Zöllner z Berlina wobdžělštaj. Wonaj měještaj nadawk, za njedzelske łopjeno „Das Sonntagsblatt“ reportažu z wobrazami wo Serbach zhotowić. Wo Serbach běše jimaj jenož mało znate, a tak so žurnalistka po kemšach z knjeni Hermašowej, z knjezom superintendentom Alber-

tom a ze mnu rozmołwješe. Najprjedy stejachmy při nałětnim slóncu při cyrkwi, jědžechmy pak potom do korčmy w Rownom. Z tuteho interwiewa je nastawk nastał, kiž njecha wědomostny być, ale wjele bóle na jednore wašnje wo nas Serbach informować. Wězo so tež někotre mjeńše zmylki zadobychu, ale powšitkownje můžemy z reportažu spokojom być.

H. Wirth

Pomhaj Bóh, časopis ewangelskich Serbow. Rjadowuje Serbska předarśka konferenca. – Domowina-Verlag GmbH, Tuchmacherstraße 27, 02625 Bautzen. Redaktor a skazanki: sup. Siegfried Albert, Serbski kěrchow, 02625 Budyšin, tel. 0359 1/48 1280. – Sadźba: Serbske Nowiny Budyšin, čísč: Serbska čišćernja tzwr w Budyšinje. – Wuchadźa jónkróc za měsac. Přinoški a dary na konto: Sorbische evangelische Superintendentur Bautzen, Nr. 1 000 028 450, Kreissparkasse Bautzen, BLZ 85 550 000

Slepjanske kantorki z Leńku Nowakowej z Rownoho chodźa w swojej burskej drasće stajnje na serbske kemše w Slepom. Zawěrnje budźa wone tež na 50. serbskim ewangelskim cyrkwiskim dnu w juniju w Budyšinje *Eli Bigonowa*

Serbske ewangelske towarstwo

Wutrobnje prosymy, zo bychy sobustawojo towarstwa swój lětuši přinošk zapłaćili.

Po přinoškowym porjedze płaća přistajeni a džělačerjo 60,- hr, rentnarjo 24,- hr a šulerjo, studenća a bjezdžětni 12,- hr na lěto. Přinošk móže so pak šinje knježnje Tharankec zapłaćić abo na konto 10000 29030 při lutowarni w Budyšinje (BLZ 85550000) přepokazać.

M. Wirth

Přeprašujemy

01.06. – sobota

15.45 hodź. wosadne popoždnje w Drježdźanach (sup. Albert)

02.06. – Swjata Trojica

10.00 hodź. kemše w Budyšinje w Michalskej (sup. Albert)

w samsnym času Boža služba za džěći

13.30 hodź. kemše z Božim wotkazanjom w Budestecach (sup. Albert)

09.06. – 1. nježděla po Swjatej Trojicy

11.45 hodź. nutrnosť w rozhłosu (farar Malink)

15.06. – sobota

15.00 hodź. wosadne popoždnje w Delnim Wujědže (sup. Albert)

16.06. – 2. nježděla po Swjatej Trojicy

9.30 hodź. němsko-serbske kemše w Slepom (farar Maiwald/sup. Albert)

23.06. – 3. nježděla po Swjatej Trojicy

10.00 hodź. delnjoserbske kemše w Janšojcach (předar Frahnow)

Serbski cyrkwiski dzeń w Budyšinje w Michalskej (hlej nawěšk)

29.06. – sobota

14.30 hodź. wosadne popoždnje w Hrodzišću (sup. Albert)

30.06. – 4. nježděla po Swjatej Trojicy

8.30 hodź. kemše z Božim wotkazanjom w Poršicach (farar Malink)

9.30 hodź. němsko-serbske kemše we Łazu (farar Meister/sup. Albert)

06.07. – sobota

14.00 hodź. wosadne popoždnje w Malešecach (sup. Albert)

07.07. – 5. nježděla po Swjatej Trojicy

10.00 hodź. kemše z Božim wotkazanjom w Budyšinje w Michalskej (sup. Albert)

w samsnym času Boža služba za džěći

11.45 hodź. nutrnosť w rozhłosu (farar Malink)

13.30 hodź. kemše w Budestecach (sup. Albert)

18.00 hodź. kemše w Smječkecach (sup. Albert)

po tym bjesada